

Onko siitossonni työkunnossa, onnistuuko emojen tiineyttäminen ensimmäiseen kiimaan?

Astutuskausi on alkamassa usealla tilalla. Tiivis poikimakausi muodostuu hyvin suunnitellusta astutuskaudesta. Taloudellisesti on kannattavinta tavoitella noin kahden kuukauden poikimakautta. Seuraavan vuoden kannalta merkittävimmän työn suorittavat tilan siitossonnit. Myös tiineytettävien emojen ja hiehojen pitää olla oikeassa kuntoluokassa, jotta tiinehtyminen tapahtuu ajallaan.

Työkunnossa?

Siitossonniin on usein sijoitettu kohtuullinen summa rahaa. Odotusarvot sen toimivuudesta ovat korkealla aina ennen astutuskautta. Siitossonnin ylläpitokauden ruokinta on hyvä olla karkearehuvaltainen. Siitossonni tarvitsee karkearehun kuiva-ainetta 2 % elopainostaan. Mitä enemmän siitossonnilla on tilaa liikkua, sitä paremmin se on kunnossa ennen astutuskautta. Siitossonnille kannattaa tehdä pikainen tarkistus ennen astutuskauden alkua. Erikoishuomio on hyvä antaa jaloille ja ulkoiselle olemukselle. Vaikeinta on arvioida sonnin libidoa, eli innokkuutta itse astumiseen. Sonnin työskentelyä pitääkin seurata koko astutuskauden ajan. Eriyksen tärkeää on tarkkailla nuorsonnia. Ns. astutuskirjanpidosta on hyötyä tulevana poikimakautena arvioidessa, milloin uudet vasikat syntyvät.

Jalat

Karjassa käytettävän siitossonnin valinta perustuu sen jalostusarvoon ja käyttöominaisuuksiin. Jalat ovat siitossonnin tärkein työväline. Ilman jalkojen kestävyyttä, ei ole sonniakaan. Tarvittaessa siitossonnin sorkat olisi hyvä katsastaa viimeistään kuukausi ennen astutuskauden alkua. Sonnin pitää jaksaa liikkua useita kilometrejä päivittäin. Jalkarakenteen on myös kestettävä hyppäämistä. Terveet sonnitkin ovat alttiita onnettomuuksille astutuskaudella, loukkaantunut sonni ei saa emoja tiineytettyä. Jos sonni alkaa ontua kesken astutuskauden, tilanne voi pahimmassa tapauksessa johtaa useisiin tiinehtymättömiin emoihin. Tyhjiin emoihin ei yhdelläkään emolehmuatuottajalla ole varaa. Siitossonnilla on siis hyvä olla paras mahdollinen neliveto alla.

Kuntoluokka

Astutuskauden alussa emojen kiimat vahvistavat toisiaan, joten useat emot ovat kiimassa samaan aikaan. Siitossonni astuu keskimäärin 6-8 emoa päivittäin. Sillä ei

ole mielessä syöminen, usein perusteelliseen laiduntamiseen ei ole edes aikaa. Siksi on tärkeää, että siitossoppi on tarpeeksi hyvässä kunnossa laidunkauden alussa. Siitossopin tavoitekuntoluokka on 3,0 - 3,5. Liian laihalta sonnilta loppuu puhti ennen astutuskauden loppua. Lihava sonni ei jaksa astua ja sen hedelmällisyys voi olla alentunut. Siitossopin pitäisi olla laidunkaudella emojen seurassa. Jos näin ei ole, jotain on pielessä. Asia kannattaa selvittää mahdollisimman pikaisesti.

Kuinka monta emolehmää?

Tiivis poikimakausi edellyttää, että siitossoppi on pystynyt tiineyttämään emot ensimmäiseen mahdolliseen kiimaan. Yhtään astutusryhmässä olevan emolehman kiimaa ei ole varaa mennä ns. siitossopin ohitse. Peukalosääntönä voidaan pitää seuraavaa, astutusryhmän koko voi olla korkeintaan yhtä suuri kuin siitossopin ikä kuukausina.

Esimerkiksi:

- ensimmäinen astutuskausi, sonnin ikä noin 15 kk = emoja korkeintaan 15 kpl
- toinen astutuskausi, sonnin ikä noin 27 kk = emoja noin 27 kpl

Jos tavoitellaan noin 60 vrk poikimakautta, yli 40 emon astutusryhmiä ei kannata yhdelle siitossopille asettaa.

Entä emojen kuntoluokka?

Emolehmien ja hiehojen tavoitekuntoluokka poikiessa on 2,5 - 3,0. Poikimisen jälkeen, imetyskauden alettua emo ei saisi merkittävästi laihtua ennen laidunkauden alkua. Jokainen menetetty 10 % emon elopainosta viivyyttää kiimakierron alkua 19 päivää. Jos halutaan poi'ittaa emot samaan aikaan seuraavana vuonna, tilan jokaisen emon olisi tiinehdyttävä viimeistään kolmanteen kiimaan poikimisen jälkeen. Laihojen emojen on vaikea pitää tästä rytmistä kiinni.

Maiju Pesonen

InnoNauta-hankkeet